

TISZTELT OLVASÓ!

尊敬的读者！

Az elmúlt két esztendőben számos jelentős esemény zajlott intézetünkben, hiszen a 2019-es évben ünnepeltük a kínai-magyar diplomáciai kapcsolatfelvétel 70. évfordulóját. Ebből az alkalomból szerveztük meg a „Kínai-Magyar kapcsolatok – Múlt, jelen, jövő” című konferenciát, amelyen a résztvevők átfogó képet kaptak a két ország 70 éves, sokrétű kulturális, diplomáciai és oktatási kapcsolatrendszeréről. A jubileumi év méltó befejezéséként pedig az Akadémiai Kiadóval együttműködve megjelentettük Magyarország eddigi legrészletesebb, legnagyobb terjedelmű kínai-magyar szótárát. A 2020-as év januárjában pedig azt ünnepelhetjük, hogy a 2019/20-as tanévben újabb kilenc budapesti általános és középiskolában indíthattuk be szakköri formában a kínai nyelvoktatást. A márciusban Magyarországot is elérő koronavírus-járvány intézetünket is új kihívások elé állította, így a személyes jelenlétet igénylő programok mellett - a honlapunkon nyilvánossá tett - digitális oktatóanyagokkal, online előadásokkal bővítettük kínálatunkat. Emellett természetesen tovább folytattuk megszokott tevékenységeinket, az oktatás, a kulturális programok, előadások és konferenciák szervezését. Az intézetben folyó munkáról, eredményeinkről, rendezvényeinkről bővebben is olvashatnak magazinunkban.

A Konfuciusz Krónika a korábbi évfolyamokhoz hasonlóan sokszínű, érdekes tartalommal várja olvasóit. Mostani számunktól kezdve azonban tevékenységeinket úgy mutatjuk be, hogy az nem egy naptári évet, hanem egy egyetemi tanévet, vagyis egy őszi és egy tavaszi szemesztert fed le. Kiadványunkban a kínai élet és kultúra különböző területeivel foglalkozó írásokat találhatnak. Cikkeket közlünk többek között a Magyarországon élő kínai bevándorló családokról, Shu Tingről, a legelső kortárs kínai költőnőről vagy az antik világ Kínában fellelhető üvegedényeiről.

A jövő évben is sok szeretettel várjuk a kínai nyelv és kultúra iránt érdeklődő látogatókat előadásainkon, kulturális programjainkon és tanóráinkon.

Kellemes időtöltést, tartalmas szórakozást kívánunk kiadványunkhoz!

Kristály Ágnes
főszerkesztő

Konfuciusz Krónika
Az ELTE Konfuciusz Intézet magazinja
2019/2020. XIII. évf.
HU ISSN 1789-8617
Megjelenik évente

Főszerkesztő: Kristály Ágnes
Szerkesztő: Megyeri Janka, Rák Éva
Műszaki szerkesztő: Péter Alexa
Képek: Fráter Erzsébet, Kósa Géza, Kuhár Klára, Nagy Tünde, Spiegel Viktor,
Kínai Népköztársaság Kulturális és Turisztikai Minisztériumának Közép-kelet-európai Képviselői Irodája, Peking Város Kulturális és Turisztikai Hivatala
Kínai fordítás: Yang Fengshan (杨凤山)
Felelős kiadó: Dr. Hamar Imre

Cím: ELTE Konfuciusz Intézet,
1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F I. em.
Tel.: (36)-(1)-411-65-97
Fax: (36)-(1)-411-65-98
www.konfuciuszintezet.hu
media@konfuciuszintezet.hu

在过去的两年中，我院举办了多场重要的活动。2019年我们庆祝了中匈建交70周年。借此机会，我们组织了一场以“中匈关系——过去、现在、未来”为主题的学术研讨会，在此次活动中，与会者对中匈建交70年以来两国在文化、外交及教育领域多层次的交往与联系有了全面的认识。作为周年纪念活动的压轴大戏，我院与匈牙利科学院出版社合作完成的汉匈词典也在2019年正式出版发行，这也是匈牙利有史以来内容最详尽、篇幅最完整的一部汉匈词典。2020年1月又迎来了值得庆祝的消息：在2019/20学年，我们将会布达佩斯的9所小学和中学里以学习小组的形式开展汉语教学活动。3月，出现在匈牙利的新冠疫情也为我院带来了新的挑战，在这种形势下，除了必要的线下活动外，我们还以我院网站为平台，利用数字化教学资源及在线授课等方式来进一步拓展我们的日常工作。此外，我们仍一如既往开展了多种活动，组织了多场讲座、学术会议及各类教育、文化项目。您可以从我们的刊物中了解更多有关我院工作、成果、活动的具体信息。

与以往相类似，此次的孔子学院年度院刊为读者们准备了异彩纷呈、妙趣横生的内容。从本集院刊开始，我们刊物的编写周期将不再是一个自然年，而是按照大学的一个学年进行计算，也就是说展现给读者朋友们的将会是一个秋季学期和一个春季学期的各类活动。在本次期刊中，您会看到多篇涉及中国人不同生活及文化领域的文章。内容包括在匈牙利生活的中国移民家庭、中国当代著名女诗人——舒婷以及在中国发现的古代玻璃器皿等主题。明年，我们依旧热情欢迎那些对汉语和中国文化怀有兴趣的朋友来参与我们举办的各类讲座、文化活动以及语言课程。

愿我们的刊物伴随您度过惬意的时光，带给您更多的欢乐！

林菁怡
主编

KONFUCIUSZ
KRÓNIKA

KIEMELT ESEMÉNYEK

大事记

A tavalyi, 2019-es évben ünnepeltük a kínai-magyar diplomáciai kapcsolatfelvétel 70. évfordulóját. Ennek alkalmából több jelentős programot is szerveztünk, illetve részt vettünk más, külső helyszínen megrendezett jubileumi eseményen.

Nemcsak intézetünkben tartottuk meg hagyományos holdúj-évi ünnepségünket február 9-én, hanem csatlakoztunk ahhoz a nagyszabású rendezvényhez is, melynek helyszínéül a Millenáris szolgált január 25. és 27. között. A látogatók többek között az összes magyarországi Konfuciusz Intézettel találkozhattak itt, megkóstolhatták a hagyományos kínai ételek kínálatát, és válogathattak a kínai kézműves termékek között, miközben a szervezők egész napos kulturális programokkal, táncos, énekes és zenei produkciókkal gondoskodtak a tartalmas szórakozásról. Intézetünket Liang Jing tanárnő képviselte guzheng játékaival.

2019年恰逢中匈建交70周年。借此机会，我们在孔子学院组织了多场重要的活动，同时也参加了院外举办的纪念活动。

我们不仅于2月9日在我院举办了传统的农历新年庆祝活动，还参加了1月25日至27日在千年纪念公园举行的大型庆典。在庆典上，来宾们可以看到来自匈牙利各所孔院的代表，可以品尝中餐馆带来的传统美食，还可以选购琳琅满目的中国手工艺品。在此期间，庆典的组织者们还为观众准备了内容丰富的娱乐节目，包括持续一整天的文化活动、舞蹈、歌曲、音乐表演等。代表我院出席活动的梁晶老师在现场进行了古筝表演。

Március 11-én „Elbűvölő Peking” címmel fényképkiallítást szerveztünk. A Peking Város Kulturális és Turisztikai Hivatala által támogatott programon Peking hét világörökségi helyszínét bemutató fotókiallítást tekinthettek meg látogatóink. A 40 fényképen nemcsak az ősi, császárkorból maradt műemlékek elevenedtek meg, hanem Kína modern, nemzetközi arculata is megjelent. Az „Egy Övezet, Egy Út” program keretében megvalósuló kiállítást Shi Anping, Peking Város Kulturális és Turisztikai Hivatalának igazgatója nyitotta meg, akit Dr. Li Qikeng, kínai igazgatónk fogadott.

3月11日，我们组织了“魅力北京”摄影作品展。在此次由北京市文化和旅游局主办的活动中，参观者可以欣赏到介绍北京7处世界遗产风貌的摄影作品。40幅照片不仅唤起了人们对这座古老皇城的回忆，同时也展示了当代中国国际化的一面。北京市文化和旅游局巡视员史安平出席了此次“一带一路”倡议框架内的推介活动，并同我院中方院长李期铿博士会面。

Május 3-án intézetünk különleges programnak adott otthont. Vendégünk volt Zheng Dasheng kínai rendező, akinek *Falusi dallam (Bangzi melody)* című filmjét mutattuk be az érdeklődőknek. A több kínai és nemzetközi fesztiválon is díjazott rendezőnek ez volt az első filmje, melyet a hazai közönség is láthatott. A fekete-fehérben forgatott szerzői film a 80-as évek vidéki Kínájába kalauzolta el a nézőket. A Szegedi Konfuciusz Intézet együttműködésével megvalósuló programon a filmet eredeti nyelven, magyar felirattal tekinthette meg a közönség. A vetítést követően pedig a rendezővel beszélgethettek a film művészi koncepciójáról, készítésének körülményeiről és a kínai filmgyártás jelenlegi helyzetéről.

5月3日，我院举办了一场特别的活动。我们的嘉宾是来自中国的电影导演郑大圣，他为现场观众带来了一部由他执导的电影《村戏》。郑大圣导演曾多次在中国国内及国际电影节上获奖，此次是其作品首度与匈牙利观众见面。《村戏》是一部黑白电影，它把观众们带回到了上个世纪80年代中国的一个小山村。在此次和塞格德孔子学院合作举办的展映活动上，影片在保留了汉语原声的同时也为观众提供了匈牙利语字幕。在展映活动结束后，观众们还围绕影片的艺术理念、拍摄环境以及当代中国电影发展现状等话题同导演进行了对话与交流。

Május 9-én „Kínai-Magyar kapcsolatok – Múlt, jelen, jövő” címmel konferenciát szerveztünk a kínai-magyar diplomáciai kapcsolatfelvétel 70. évfordulója alkalmából. A programot Dr. Hudecz Ferenc akadémikus, egyetemi tanár, az ELTE korábbi rektora, a Hanban Igazgatótanács tiszteletbeli tagja nyitotta meg. A két szekcióra osztott, magyar és kínai nyelven szervezett szimpóziumon a kínai-magyar kulturális, oktatási és diplomáciai kapcsolatokról hallgathattak meg 16 tematikus előadást a résztvevők. A délelőtti, magyar nyelvű szekció házigazdája Prof. Dr. Hamar Imre, az ELTE Konfuciusz Intézet igazgatója, az ELTE Nemzetközi Ügyekért felelős rektorhelyettese és a Távol-keleti Intézet igazgatója, a délutáni, kínai szekcióé pedig Wu Hua, a Kínai Nagykövetség Oktatási Részlegének vezetője volt.

在中匈建交70周年之际，5月9日，我们组织了一场以“中匈关系——过去、现在、未来”为主题的学术研讨会。匈牙利科学院院士、罗兰大学前校长、孔子学院总部理事会荣誉理事胡岱茨·费伦茨博士（Dr. Hudecz Ferenc）出席会议并致辞。会议分为两个单元，分别以匈语和汉语为工作语言，参会者可以聆听到与中匈文化、教育、外交等主题相关的16场主题报告。上午进行的匈语单元由罗兰大学孔子学院院长、罗兰大学国际事务副校长、远东研究所所长、教授郝清新博士（Prof. Dr. Hamar Imre）主持，下午汉语单元的主持人则由中国驻匈牙利使馆教育组负责人吴华担任。

Októberben az ELTE Konfuciusz Intézet és az Akadémiai Kiadó együttműködésének eredményeként megjelent Magyarország eddigi legrészletesebb, legnagyobb terjedelmű kínai-magyar szótára. A kétkötetes szótár főszerkesztője Prof. Dr. Hamar Imre, intézetünk igazgatója és Dr. Bartos Huba, az ELTE BTK Távol-Keleti Intézet docense, az MTA Nyelvtudományi Intézet igazgatóhelyettese volt. A szótár 6090 első szintű írásjegy-címszót, 73.947 kapcsolt, összetett címszót, valamint 46.297 használati példát közöl, ezenkívül tartalmazza az utóbbi évek legújabb kifejezéseit is, továbbá pinyin átírást is ad az összes címszóhoz és példához.

10月，作为罗兰大学孔子学院和匈牙利科学院出版社的合作成果，匈牙利有史以来内容最详尽、篇幅最完整的汉匈词典正式出版发行。这部词典分为上下两卷，主编是我院院长、教授郝清新博士和罗兰大学人文学院远东研究所副教授包甫博博士（Dr. Bartos Huba），后者曾任匈牙利科学院语言科学研究所副所长。该词典共收录了6090个一级汉语词条、73947个相关复合词条以及46297个使用范例，此外，还包括了近几年出现的最新表达方式。词典中收录的所有词条和范例均标注了汉语拼音。

A 2019-es évben sem maradt el a Konfuciusz gála, melynek színvonalas produkcióiról a Pekingi Táncművészeti Egyetem és a Kínai Nemzeti Akrobata Szövetség tánc- és cirkuszművészei gondoskodtak. Az október 21-ei estnek az ELTE ÁJK díszterme adott otthont. A színpadon többek között az újgúr és a yi nemzetiség néptáncai elevenedtek meg, de olyan koreográfiákat is megcsodálhatott a közönség, mint a kínai szerelmi történet ihlette 'Pillangó szerelmesek' vagy a Qin dinasztia terrakotta katonáit megidéző harci tánc.

2019年，北京舞蹈学院和中国杂技团的艺术家们为孔子学院带来了一场高水平的文艺演出。10月21日的晚会在罗兰大学法学院大礼堂举行，在众多精彩节目中，维吾尔族和彝族民间舞表现的欢快灵动，而以中国民间爱情故事为灵感创作的《梁祝》和取材自秦始皇兵马俑的《秦王点兵》则凭借其独特的舞蹈设计令现场观众惊叹不已。

A 2020-as év is bővelkedett különleges kulturális programokban. Január 21-én a Szecsuan Operatársulat művészeit láttuk vendégül intézetünkben, akik ízelítőt adtak ebből a tradicionális műfajból. Zhong Wei színész több ismert operából adott elő részleteket, Jiang Jin maszkmester pedig egy különleges „bianlian” vagyis arcváltoztató produkciót mutatott be. Ez a szecsuan opera egyik jellegzetes technikája, amely alapvetően arra szolgál, hogy a szereplők gondolataiban, érzelmi és pszichológiai állapotában bekövetkező változásokat megjelenítse, kézzelfoghatóvá tegye a maszkok segítségével. Vendégünk volt Salát Gergely, sinológus, az ELTE és a PPK BTK Kínai Tanszékének egyetemi docense, a Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport, valamint a Nemzetközi és Politikatudományi Intézet vezetője is, akinek előadásából sok érdekeséget tudhattunk meg a műfajról. Programunk második felében Zhang Zhong 2019-ben készült alkotását, „A mosolyba rejtett penge” című filmet vetítettük le, amely egy – a 40-es, 50-es évek Kínájában játszódó – szecsuan opera miliőbe ágyazott filmdráma. A vetítést követően pedig beszélgetésre invitáltuk nézőinket Salát Gergely részvételével.

2020年我们继续开展了各类丰富多彩的文化活动。1月21日，四川省文学艺术联合会艺术团一行到访我院，使我们有幸领略到传统川剧艺术的魅力。川剧表演艺术家钟微为现场观众奉上了多个川剧著名剧目的片段，变脸表演艺术家蒋进则进行了独特的变脸展示。变脸是中国川剧艺术独有的一项技巧，其作用是通过不同的脸谱来清晰地传递和表达剧中人物在思想、感情、心理上所发生的变化。作为此次活动的嘉宾，罗兰大学和帕兹马尼天主教大学文学院汉语教研室副教授、现代东亚研究室及国际与政治研究所负责人邵莱特 (Salát Gergely) 为我们带来了一场有关川剧艺术的讲座，观众们可以从他的讲座中了解到很多与川剧相关的轶闻趣事。在此次活动的下半场，我们放映了中国导演张忠于2019年执导拍摄的电影《笑里藏刀》，这是一部以川剧为题材的作品，故事发生在上个世纪40、50年代的中国。放映结束后，我们邀请现场观众与邵莱特一起围绕影片进行了讨论。

A 2019/20-as tanévben több nagyszabású, mindkét félve átívelő programot is megvalósítottuk. Intézetünkkel együttműködve a Kelet-Pesti Tankerületi Központ elindította a fenntartásában lévő 9 általános iskolában a kínai nyelvoktatást ebben a tanévben. A program ünnepélyes megnyitójára 2020. január 17-én került sor a Kőbányai Szent László Általános Iskolában. A rendezvényen a tankerületi központ és a Konfuciusz Intézet munkatársai, valamint a programban részt vevő iskolák igazgatói, pedagógusai és tanulói voltak jelen.

Az eseményt Dunai Mónika, Rákosmente országgyűlési képviselője, az Interparlamentáris Unió magyar-kínai tagozatának tagja nyitotta meg, majd Dr. Varjuné dr. Fekete Ildikó, a Kelet-Pesti Tankerületi Központ igazgatója mondott köszöntőt. Ezt követően intézetünk igazgatója, Prof. Dr. Hamar Imre, majd Lu Xuzhong, a Kínai Népköztársaság Magyarországi Nagykövetségének oktatási attaséja tartotta meg beszédét. Végezetül Song Yinan, a Lager-Sped Kft. ügyvezetője köszöntötte az egybegyűlteket.

Ez a kezdeményezés úttörő jellegű és minta értékű, mivel Magyarországon elsőként itt valósult meg olyan kínai oktatási program, amely a kormányzati és a civil oldal együttműködésével jöhetett létre, hiszen a képzés beindítását a helyi kínai közösség tagjai kezdeményezték, akik pénzügyi támogatásukkal is hozzájárultak annak megvalósításához. Ennek köszönhetően a 2019/20-as tanévben először vezették be szakköri formában a kínai nyelvoktatást a Kelet-Pesti Tankerületi Központ fenntartásában lévő öt X. kerületi és négy XVII. kerületi általános- és középiskolában.

Az ünnepélyes megnyitót követően pedig az intézet tanárai a kínai kultúrát bemutató élményműhellyel várták az érdeklődőket, ahol a résztvevők kipróbálhatták többek között a kínai kalligráfiát, az evőpálcika használatát vagy a weiqi (azaz gó) nevű tradicionális táblajátékot. Azoknak, akik a magyarországi és kínai sinológianulmányokról, ösztöndíjakról, továbbtanulási lehetőségekről szerettek volna többet hallani, Torma Laura, az ELTE BTK Keleti nyelvek és kultúrák szakjának kínai szakirányos hallgatója tartott előadást.

2019/20. tanévben még többet tartottunk, amelyek nagy méretűek és két félév alatt tartottak. A tanévben, a Pécsi Keleti Tankerületi Központtal és az intézetünkkel együttműködve a Kelet-Pesti Tankerületi Központ elindította a fenntartásában lévő 9 általános iskolában a kínai nyelvoktatást ebben a tanévben. A program ünnepélyes megnyitójára 2020. január 17-én került sor a Kőbányai Szent László Általános Iskolában. A rendezvényen a tankerületi központ és a Konfuciusz Intézet munkatársai, valamint a programban részt vevő iskolák igazgatói, pedagógusai és tanulói voltak jelen.

Az eseményt Dunai Mónika, Rákosmente országgyűlési képviselője, az Interparlamentáris Unió magyar-kínai tagozatának tagja nyitotta meg, majd Dr. Varjuné dr. Fekete Ildikó, a Kelet-Pesti Tankerületi Központ igazgatója mondott köszöntőt. Ezt követően intézetünk igazgatója, Prof. Dr. Hamar Imre, majd Lu Xuzhong, a Kínai Népköztársaság Magyarországi Nagykövetségének oktatási attaséja tartotta meg beszédét. Végezetül Song Yinan, a Lager-Sped Kft. ügyvezetője köszöntötte az egybegyűlteket.

Ez a kezdeményezés úttörő jellegű és minta értékű, mivel Magyarországon elsőként itt valósult meg olyan kínai oktatási program, amely a kormányzati és a civil oldal együttműködésével jöhetett létre, hiszen a képzés beindítását a helyi kínai közösség tagjai kezdeményezték, akik pénzügyi támogatásukkal is hozzájárultak annak megvalósításához. Ennek köszönhetően a 2019/20-as tanévben először vezették be szakköri formában a kínai nyelvoktatást a Kelet-Pesti Tankerületi Központ fenntartásában lévő öt X. kerületi és négy XVII. kerületi általános- és középiskolában.

Az ünnepélyes megnyitót követően pedig az intézet tanárai a kínai kultúrát bemutató élményműhellyel várták az érdeklődőket, ahol a résztvevők kipróbálhatták többek között a kínai kalligráfiát, az evőpálcika használatát vagy a weiqi (azaz gó) nevű tradicionális táblajátékot. Azoknak, akik a magyarországi és kínai sinológianulmányokról, ösztöndíjakról, továbbtanulási lehetőségekről szerettek volna többet hallani, Torma Laura, az ELTE BTK Keleti nyelvek és kultúrák szakjának kínai szakirányos hallgatója tartott előadást.

2019 szeptemberében a Kínai Népköztársaság Kulturális és Turisztikai Minisztériumának Közép-kelet-európai Képviselői Irodájával együttműködve hirdettük meg a „Kína a képzeletemen túl” című művészeti pályázatunkat a kínai-magyar diplomáciai kapcsolatfelvétel 70. évfordulója alkalmából. Erre olyan tetszőleges technikával készített alkotásokat vártunk, amelyek a két nép kulturális és turisztikai kapcsolataira reflektálnak. A 49 alkotótól beérkezett közel 100 pályamunkából 31 kép került kiválasztásra. A szakmai zsűrizést dr. Mecsi Beatrix, művészettörténész és Horváth János Janisz, kalligráfus végezte. A zsűri döntése alapján a pályázat fődíját, a Képviselői Iroda által felajánlott kínai utat, Vékony Edit kapta „Az Erő, amely összeköt bennünket téren és időn keresztül” című ékszerománc képéért. Az első helyezett Szügyi Gábor lett a „Jóra fordító gép” című alkotásával, a második helyezést Pató Károly kapta a Nyugati utazáshoz készített rézkarc sorozatáért. A harmadik, megosztott díjat Király Mandi „Huashan” című képe, illetve Hamerli Judit „A hal nem tud víz nélkül lenni” című alkotása kapta.

2020. március 3-án rendeztük meg a pályázat ünnepélyes díjátadóját az ELTE ÁJK Aula Magnájában. Ezen igazgatónk, Prof. Dr. Hamar Imre üdvözölte a meghívottakat, a közönség szórakoztatásáról pedig a Marcato vonósnégyes és Ding Hui Jin guzhengművész gondoskodtak. Előadásukban a pályázat tematikájának megfelelően magyar és kínai művek csendültek fel. A Képviselői Iroda és a Konfuciusz Intézet által felajánlott díjakat és elismerő okleveleket Prof. Dr. Hamar Imre és Dr. Li Denggui, intézetünk kínai igazgatója adta át a kitüntetetteknek.

A díjazott 20 alkotó egy-egy munkáját az ünnepség ideje alatt is megtekinthették a résztvevők egy ideiglenes kiállításon, a teljes 31 képből álló anyagból pedig egy őszi félévben megvalósuló időszaki kiállítást szervezünk a Bartók 1 Galériában.

A kiemelt események szervezése mellett természetesen továbbra is folytattuk rendszeres kínai kultúrát bemutató művelődési és oktatási tevékenységünket. Látogatónk ingyenes kalligráfia, tea, csomózás, taiji és kungfu kurzuson vehettek részt. 2020 januárjában pedig az immár folyamatosnak tekinthető virág- és tájképfestészet tanfolyamaink mellé állandó kalligráfia foglalkozásokat is szerveztünk. Emellett folytattuk magyar nyelvű Ezerarcú Kína előadássorozatunkat, amelyben a kínai társadalommal, művészettel és turizmussal foglalkozó témák kerültek a középpontba. Kínából, a Pekingi Idegennyelvi Egyetemről is érkeztek hozzánk vendégoktatók, hogy aktuális gazdasági, kultúrpolitikai témákról adjanak elő.

Feladataink közül az egyik legfontosabb a kínai kultúra közvetítése a fiatalabb korosztály számára, ezért ebben a tanévben is ellátogattunk több fővárosi és vidéki óvodába, általános- és középiskolába, hogy az ott tanulóknak játékos módon mutassuk meg a kínai nyelv és kultúra értékeit.

Oktatási és kulturális programjaink a 2020/21-es tanévben is folytatódnak. Ezekről bővebben a www.konfuciuszintezet.hu és a www.facebook.com/konfuciuszintezet oldalakon tájékozódhatnak.

Mindenkit nagy szeretettel várunk rendezvényeinken!

2019年9月，以中匈建交70周年为契机，中华人民共和国文化和旅游部布达佩斯旅游办事处与我院联合举办了“超乎想象的中国”文艺比赛。此次比赛对作品的创作技法没有限制，作品主题需要反映中匈两国在文化和旅游上的联系。活动共收到来自49位艺术家的100件作品，其中的31幅作品最终入选。本次活动特邀艺术史学家麦奇·拜阿特利克斯博士(dr. Mecsi Beatrix)和书法家霍尔瓦特·亚诺什·雅尼斯(Horváth János Janisz)担任专业评委。维科尼·埃迪特(Vékony Edit)凭借其珐琅画《穿越时空将我们相连的力量》荣获此次活动大奖，奖品是由中国文化和旅游部布达佩斯旅游办事处提供的一次中国之旅。第一名的获得者是絮基·加博尔(Szügyi Gábor)，其作品是《好运机》，鲍托·卡罗伊(Pató Károly)凭借其为《西游记》设计的铜版画获得了第二名，齐拉伊·曼迪(Király Mandi)和郝麦尔利·尤蒂特(Hamerli Judit)共同分享了第三名，作品分别是《华山》和《鱼离不开水》。

此次比赛的颁奖仪式于2020年3月3日在罗兰大学法学院大礼堂举行。我院院长、教授郝清新博士向受邀而来的嘉宾们表示了欢迎，随后，马尔卡托弦乐四重奏乐团和古筝演奏家丁荟锦为现场观众带来了精彩的表演。在演出过程中，演员们配合此次活动的主题分别演奏了多首匈牙利和中国乐曲。我院院长郝清新博士与中方院长李登贵博士向获奖者颁发了由中国文化和旅游部布达佩斯旅游办事处以及孔子学院提供的奖品及获奖证书。在颁奖仪式之前及之后的一段时间里，我们举办了一个临时性展览，参观者可以在展览上欣赏到此次活动中20位获奖参赛者的作品。在秋季学期，我们还会在巴尔托克1画廊举办一次展览，届时，入围此次活动的31件作品将会全部和观众见面。

当然，除了组织这些重大活动外，我们依旧开展了一系列旨在介绍中国文化的教育与培训项目。人们可以免费来我院参加书法、茶艺、绳结编织、太极以及武术等培训班。2020年1月，继已常态化开设的花卉及山水画培训班后，我们又组织开设了固定的书法培训。此外，我们继续举办了“多姿多彩的中国”匈语系列讲座，讲座主要围绕中国社会、艺术及旅游等主题展开。北京外国语大学的客座教师也远道从中国赶来，为我们带来了与当前经济和文化政策主题相关的讲座。

向青少年推介中国文化是我院日常工作中最重要的任务之一，因此，我们在本学年也到访了布达佩斯和外地的多所中小学以及幼儿园，希望通过游戏的方式向那里的学生们介绍汉语和展示中国文化。

在2020/21学年，我院将继续推出各种教育和文化活动。关于这些活动的更多细节您可以登录我院官网www.konfuciuszintezet.hu以及www.facebook.com/konfuciuszintezet进行查询。

敬候大家参与我院举办的各项活动！

Kristály Ágnes
林菁怡

KÍNAI-MAGYAR
MAGYAR-KÍNAI

A KÍNAI BEVÁNDORLÓ CSALÁD ÉS A LAOYIMIN GYERMEKEI

A magyarországi kínai közösség több mint harminc éve jött létre egy nagyobb bevándorlási hullám hatására. Annak ellenére, hogy tagjai közül az idők folyamán sokan lecserélődtek, napjainkra mégis kialakult egy három generációval rendelkező diaszpóra. A kínai bevándorlókkal foglalkozó kutatásoknak köszönhetően világossá vált, hogy a sokáig statikusnak, elzárkózónak vélt közösség rendkívül összetett, melyben a különböző csoportok - így pl. az első és második hullámos bevándorlók, férfiak, nők, első generációs leteleplülők és leszármazottaik - kulturális és nemzeti identitása jelentős különbségeket mutat. A következőkben a kínai diaszpóra egyik speciális egységére fogunk fókuszálni, a bevándorló családra, azon belül is az „öreg bevándorlók” (laoyimin) és a gyermekeik közötti kapcsolatok dinamikájára.

A család az egyik legfontosabb társadalmi szerveződés a bevándorlók életében. Tekinthezünk rá úgy, mint egy láncszemre, ami összeköti a fogadó és küldő országot, vagy egy közegre, amely amellet, hogy megőrzi az otthonról hozott tradíciókat, újakat is fel tud venni, vagy akár saját maga megalkotni. A bevándorló család határain belül dinamikus folyamatok zajlanak: meglátások és értékek ütköznek, generációk alkudoznak egymással. Olyan rugalmas egység ez, amely képes az állandó változásra, és tagjai hajlandóak saját értékrendszerüket folyamatosan felülvizsgálni, és szükség esetén módosítani. A család szerkezetén belül zajló alkudozási folyamatok célja, hogy tagjai valahogy közös kulturális nevezőre jussanak, és létreöjjon egy olyan jól működő egység, mely megállja a helyét a fogadó ország társadalmában. Minél távolabb áll azonban egymástól a fogadó és küldő ország kulturális szokás- és érzékrendszere, annál nagyobb energiabefektetésbe kerül egy egységnyi állapot létrehozása.

A magyarországi kínai bevándorló családok is ilyen és ehhez hasonló dinamikák mentén szerveződnek. Ebben a cikkben olyan kéttgenerációs családokra fókuszálunk, melyekben a gyermekek már Magyarországon nőttek fel. Családon belüli elhelyezkedésük miatt őket végig második generációsoknak fogjuk nevezni, a szüleiket pedig első generációsnak. Esetünkben a szülők a magyarországi kínai diaszpóra azon csoportjának tagjai,

akiket *laoyimimek*, azaz „öreg bevándorlóknak” hívunk. Legtöbbjük a nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején és közepén érkezett az országba. Ennek a csoportnak a tagjai azok a kínai bevándorlók, akik megállták a helyüket a bevándorlás kezdeti nehéz időszakában, és később sikeresen tudtak alkalmazkodni a legkülönbözőbb kihívásokhoz. Ők a nagy túlélők, akik akkor is képesek voltak egzisztenciát teremteni maguknak és családjuknak, amikor legtöbb társuk feladta és vissza- vagy továbbvándorolt. Az ő fiatal felnőtt éveik teljesen máshogy teltek, mint gyermekeiké; más Kínából érkeztek egy más Magyarországra, olyan időszakban, amikor internet, mobiltelefon, közvetlen repülőjáratok hiányában, leginkább csak saját magukra támaszkodhattak. Az idegen környezetben a saját boldoguláshoz kialakított eszközkészletük, bár számukra akkoriban hasznos volt, nem feltétlenül az a gyermekeik számára.

A bevándorlók gyermekei olyan környezetben nőttek fel, ahol meg kellett tanulniuk alkalmazkodni a fogadó ország társadalmának elvárásaihoz, és emellett el kellett sajátítaniuk a szülők által képviselt kultúrát is. Ez utóbbi egy olyan sajátos kevert rendszer, mely a küldő ország kultúrájából és a család által kialakított, migrációs és integrációs folyamatok által befolyásolt szokásokból áll.

A bevándorló család és azon belül a két generáció folyamatosan próbál egyensúlyozni a hozott és újonnan megtanult tradíciók között úgy, hogy közben sajátos hibrid szokásokat és hagyományokat alakít ki magának. A következőkben a bevándorló család életének azokat a szegmenseit mutatjuk be, amelyekben az értékek ütközése és az egyezkedés folyamata a legszembetűnőbben képviselteti magát, így az oktatás, a nyelv és a párválasztás területét.*

KONFUCIANIZMUS ÉS A XIAO: A CSALÁD ÉS A SZÜLŐK SZEREPE

Annak ellenére, hogy Kína a maga kiterjedt tengeren túli populációjával óriási és folytonos gazdasági, társadalmi és kulturális változáson megy keresztül, a kínai család struktúráját és a benne zajló dinamikákat még mindig erősen befolyásolják a tradicionális konfucianus értékek. Ennek megfelelően

* E cikk alapjául a Knyihár Eszter és Salát Gergely által megírt *The role of family in the construction of traditions among second-generation Chinese immigrants in Hungary* című tanulmány szolgál, mely a 2020 őszi angol nyelven megjelenő, Birtalan Ágnes által szerkesztett *Inside and Outside the Mirror. Aspects of Family, Community and Kinship in East Asia. Society, Politics, Religion and Language* című tanulmánykötetben lesz olvasható. A tanulmány elkészítéséhez a szerzők 20 *laoyimin* leszármazottaival felvett interjút dolgoztak fel, melynek eredményeit részben itt is közöljük.

a család kiemelt szereppel bír a kínai kultúrában, ez a társadalom legstabilabb egysége, mely annyira meghatározó, hogy az egyén önmagáról alkotott képe is csak a családdal létrehozott viszonyrendszerben értelmezhető.

A családban lezajló folyamatokat a *xiao*, azaz szülőtisztelet, erősen befolyásolja. A *xiao* hagyománya megkerülhetetlen hierarchiát hoz létre a családon belül, ahol a gyerekeknek tisztelni és támogatni kell a szülőket és az idősebb családtagokat. Ez egy kimondatlan szerződés a generációk között, melynek megszegése mind a gyermekre, mind a szülőkre nézve *arvesztés*szel, vagyis a tekintély és tisztelet elvesztésével jár.

A szülőtisztelet és a család kiemelt szerepe megfigyelhető a *laoyimin* gyermekei esetében is. A megkérdezett fiatalok többsége kifejezetten hangsúlyozza, hogy a szoros családi kötelékek, a szülőtisztelet valami olyan pozitívum, amelyet érdemes lenne magyar kortársaiknak is eltanulni. Sokuk a szülőtisztelet mellett fontosnak tartja az ősök tiszteletét is, kifejezve aggodalmukat azzal kapcsolatban, hogy Kínától, a szülők szülővárosától, falujától távol eső életük az ősi vérvonallal fenntartásának nehézségét okozza.

Míndezekkel együtt a bevándorló családban a *xiao* által okozott konfliktusok is megfigyelhetők. Ahogy kulturális szokások tekintetében szétválnak az olló a generációk között, úgy lesz nagyobb a feszültség a családon belül is. Ilyen esetekben, a szülők úgy érzik, hogy gyermekeiktől nem kapják meg a megfelelő fokú tiszteletet, a fogadó ország társadalmába jobban integrálódott gyerekek pedig azt gondolják, hogy a szülői kontroll eltűnt. Azonban, ahogy azt említettük, a bevándorló család egy dinamikus intézmény, melyben a szokások és szabályok folyamatosan felülvizsgálatra és újraírásra kerülnek.

Tapasztalataink alapján elmondható, hogy a bevándorló kínai szülők viszonylag nagyobb fokú rugalmasságot mutatnak a *xiao* tekintetében. A gyerekeknek így lehetőségük van arra, hogy az élet bizonyos területeit érintő kérdésekben egyezkedjenek a szülőkkel, és szabadabban ellentmondjanak nekik. A *laoyimin* gyermekeivel folytatott beszélgetésekből azonban az is leszűrődött, hogy vannak olyan területek, amelyeken kiemelt szerepük miatt, a szülők viszonylag nagyobb kontrollt gyakorolnak. Ilyen a már fentebb is említett oktatás, a párválasztás és a nyelvtanulás. A következőkben ezekre térünk ki.

OKTATÁS

Az oktatásnak fontos szerep jut a konfucianus hagyományokkal rendelkező kínai kultúrában. Nem véletlen, hogy a pár éve a „kötvényprogrammal” Magyarországra érkező kínai bevándorlók közül sokan elsősorban azért hagyták el Kínát, hogy gyermekeiknek európai oktatási körülményeket biztosíthassanak.

Az iskola kiemelt jelentőséggel bír a bevándorló gyermekek életében. Ez az a közeg, ahol a gyerekek a legkoncentráltabban találkoznak a fogadó ország nyelvvel és kultúrájával, és itt kaphatnak arra esélyt, hogy a családon kívüli szociális kapcsolataikat egy biztonságos, felügyelt közegben építhessék ki.

A *laoyimin* gyermekei is hangsúlyozták az általános iskolai környezet, a tanárok és az osztálytársak fontosságát. A legtöbben arról számoltak be, hogy ámbár oktatóik segítőkészek, támogatóak és türelmesek voltak, ennek ellenére az iskolai évek, különösen a kezdeti időszakban, nagy megterhelést jelentettek. A bevándorló gyermekek fiatal éveit a nagyfokú alkalmazkodásról szövegezték. Koragyermekkoruk két ország között telt, bár sokan Magyarországon születtek, óvodás, kisiskolás éveiket Kínában töltötték. Ennek megfelelően Magyarországra való visszatérésüket követően sok esetben ők is idegen közeggel találják szembe magukat, ahol a nyelvet és a kulturális szokásokat újra meg kellett tanulniuk.

A *laoyimin* családjában a családon belüli feszültség megannyi esetben abból származott, hogy a szülők nem vették figyelembe, mekkora terhet jelentettek a gyermekek számára a bevándorlással és integrációval járó élethelyzetek, és folyamatosan jó iskolai teljesítményt vártak el tőlük. A gyerekeknek amellett, hogy a magyar nyelvet készség szintjén el kellett sajátítaniuk, az iskolában őket érő kulturális hatásokat is tudniuk kellett értelmezni. Azzal együtt, hogy a szüleik minden eszközt biztosítottak ahhoz, hogy megfelelő tanulmányi eredményt érjenek el, megannyi túlórával és rendszerint magas elvárásaikkal sokszor túlterheltek őket. Míndezek mellett a *laoyimin* gyermekei tudatában vannak az értük tett szülői áldozatnak, ezért igyekeznek jó tanulmányi eredményt elérni, és a szülők által jóváhagyott karriert választani.

NYELV

A nyelv speciális helyet foglal el a bevándorló család életében. Amellett, hogy ez a legfontosabb kommunikációs eszköz, mind az integrációban, mind a hagyományörzésben nagy szerepet játszik. A nyelv használatával zajlanak a családon belüli alkudozási folyamatok, de maga is tárgya lehet ezeknek az egyezkedési folyamatoknak. Az első generációs bevándorlók gyermekeinek jó esélyük van arra, hogy két nyelvet is elsajátítsanak anyanyelvi szinten, még akkor, is ha helyzet-től függően valamelyik nyelvet jobban fogják tudni használni.

A *laoyimin* gyermekeinél is megfigyelhető a többnyelvűség. A magyar és a mandarin nyelv mellett, sokan értik vagy beszélnek a szülők által használt helyi kínai dialektust és még egy tanult idegen nyelvet is. Legtöbbjük a helyi dialektust kivéve folyékonyan beszél ezeket a nyelveket, és minden gond nélkül tud váltogatni azok között.

A szülőkkel való kommunikáció sok esetben a mandarin és a szülők által beszélt tájnyelv keverékével valósul meg. Az, hogy valaki nem beszél a szülők dialektusát, sokszor okoz kimondott vagy ki nem mondott feszültséget a családon belül. A beszélt dialektus köti össze a családot leginkább a szülőfölddel, annak hiánya veszteségérzettel tölti el a szülőket. Elmondások alapján a gyerekeket ugyancsak feszélyezi, ha nem tudják a tájnyelvet, mely megnehezíti a nagyszülőkkel vagy a Kínában maradt rokonokkal való kapcsolattartást és kommunikációt.

A testvérek egymás között egy rendkívül gazdag keveréknnyelvet használnak, amelybe bevonják az általuk ismert összes nyelv egyes szavait vagy nyelvtani elemeit. Ez, ahogy az egyik interjúalany megfogalmazta, a „*kegyar*” nyelv, azért alakult ki, hogy a leggyorsabban és leghatékonyabban tudjanak kommunikálni egymással használói, de emellett a beszélők számára egy közös kulturális valóságot is teremt, a testvérek között pedig egy olyan titkos nyelvet, amelyet a szülők nem értenek.

A *laoyimin* szülők, amellettt hogy fontosnak tartják, hogy a gyermekeik legalább értsék az általuk használt dialektust, nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a gyerekek folyékonyan beszéljenek mandarinul, magyarul és egy világnnyelven. A szülők tisztában vannak ezeknek a nyelveknek a piaci értékével, így sok esetben különórákra íratják be a gyerekeket, hogy hatékonyan el tudják sajátítani azokat. A gyerekeknek amiatt, hogy folyékonyabban beszélnek magyarul, mint a szülők, hamar fel kell vállalniuk olyan felelősségteljes feladatokat, amelyekkel magyar kortársaiknak csak sokkal később kell szembenézniük. A gyerekek mint „kulturális brókerek”, amellettt hogy legfőbb képviselőivé válnak a magyar kultúrának a kínai családon belül, sokszor látnak el fordító és tolmács feladatokat is már igen fiatal korban.

PÁRVÁLASZTÁS

A harmadik fontos terület, amely kiemelt szülői figyelmet élvez, a párválasztás. A bevándorló család életében a párválasztásnak fontos szerep jut, mivel az ilyen „szövetségek” alkotása sok esetben segítheti a család sikerességét az új környezetben.

Az általunk tapasztaltak alapján, a *laoyimin* szülők ugyancsak kiemelt figyelmet fordítottak gyermekeik párválasztási szokásaira. Annak ellenére, hogy sokan hangsúlyozták, hogy a párválasztás terén viszonylag nagyfokú szabadságot élveznek, voltak olyanok, akik arról számoltak be, hogy a szülők speciális elvárásokkal fordulnak feléjük. Ennek megfelelően az esetek többségében a szülők jobban örülnek, ha gyermekeik kínai párt találnak maguknak. Annak ellenére, hogy a magyar pár megkönnyítené a fogadó ország társadalmába történő integrációt, ezzel az előnnyel szemben a kínai kulturális és nyelvi közösség fontosabb tényezőnek bizonyul. Kína nagyságából adódik, hogy a tartományok között nagy lehet az eltérés a szokásokban és a beszélt nyelvben, így voltak olyanok is, akik arról számoltak be, hogy a szülők kifejezetten kérték, hogy a jövőbeli azonos tartományból származó legyen. A nemek tekintetében azt látjuk, hogy hasonlóan más kisebbségek között végzett kutatások eredményeihez, a *laoyimin* gyermekei esetében is a lányok élveznek nagyobb szülői kontrollt életüknek ezen a területén, amely feszültséget teremt a szülő-gyermek, és különösen az apa-lány kapcsolatban.

Ahogy láttuk, a *laoyimin* családjában a generációk között folyamatosan zajlik az egyensúlykeresés, és a közös kulturális értékek felállítására való törekvés. A csoportok között lévő alkudozási folyamatok a család sikeres egységének megvalósítása érdekében történnek, ahol mind a szülők, mind a gyerekek folyamatos rugalmasságra kényszerülnek szokásaik kialakításakor. Az oktatás, nyelvhasználat és párválasztás az élet azon kiemelt szegmensei, amelyekre azok jelentősége miatt több figyelem jut. Ebből adódóan a legtöbb konfliktus e területek mentén alakulhat ki a családon belül.

A magyarországi kínai *laoyimin* családja egy rendkívül sokrétű egység, mely összetett kulturális szokások és dinamikák mentén működik. E komplexitás feltárása lehetőséget teremt arra, hogy a Magyarországon létező kínai diaszpóra egészét is jobban megérthessük.

及名作

TUS ÉS ECSET

SHU TING, A LEGELSŐ KORTÁRS KÍNAI KÖLTŐNŐ

Shu Ting, a modern kínai költészet egyik legkiemelkedőbb alakja. Friss, női témákat is megszólaltató lírája üdítő színt hoz a kortárs kínai irodalomba.

KEZDETEK

1952. május 25-én látta meg a napvilágot Gong Peiyuként (龚佩瑜) a dél-kínai Fujian tartomány egyik nagyvárosában. Miután édesanyja nem volt elégedett az apai nagyapa által választott Peiyu hangzásával, egy alternatív nevet adott neki: Shuting (舒婷). Későbbi irodalmi karrierje hajnalán ezt a nevet használta első verseinek megjelentetésekor, ami gyorsan ráragadt, Shu Ting pedig véglegesen írói nevének választotta.

Miután a szülők szétváltak, az anya három gyermekével (a költőnő a középső) visszaköltözött az anyai nagymamához, aki minden este klasszikus és népi folklórból származó történeteket mesélt a gyerekeknek lefekvés előtt. A későbbi költőnő öt éves korában már Tang-kori verseket mondott fel saját és mások szóra-koztatására.

Az általános iskolában kapott rá igazán az olvasásra, minden elérhető könyvet elolvasott, témától függetlenül. Ezeket gyakran este vagy kora éjszaka, rossz megvilágítás mellett böngészte, így a látása már tizenéves korában jelentősen megromlott. Később a kulturális forradalom szele őt is elérte, és a sokak életét megváltoztató „Fel a hegyekbe, le a vidékre” program keretében kénytelen volt elszakadni a családjától 1969-ben.

Ő azonban szerencsésebb volt, mint mások. Három évvel később a nagynénje mostohalánya kölcsönadta személyigazolványát, amivel hazaszökött Xiamen városába. Az ügy miatt később sem érte atrocitás, szerencsésen sikerült beolvadnia a városi munkások közé, gyári munkásnőnek állt.

Ekkoriban írta első verseit, melyeket évekig nem közölt a fagyos politikai-társadalmi viszonyok között, hanem csak otthon, mintegy magának alkotott. Ebből az időszakból származik a *Kora tavasz* című verse is, amely már mintha éreztetne valamit az eljövendő felszabadulásból, amit a kulturális forradalom vége jelentett. A vers alapvetően a tél elmúltát és a tavasz első komolyabb moccanását írja le, de mindenképpen több van ebben a szövegben, mint az első meleg fuvallat iránti öröm.

KORA TAVASZ*

*Barátom, tavasz lett,
mely eloszlatja az aggodalmakat, felszárítja a könnyeket,
és felmosohyog a Napra.
Habár még nem jött el a virágözön ideje,
egy lendülettel szétörte a tél bilincseit,
s részegítő illatot áraszt,
végighömpölyög mezőkön, völgyeken;
s habár még nem szólalt meg a madarak kórusa,
de már szétrebben miriádnyi ezüstgyöngy
a szélrózsa minden irányában, s ködös hajnalon
végigszaladt az alkonyi sugárúton.
De várj,
hirtelen zúgás támad,
az éjszánú felbőke riadtan menekülnek,
ez a legszebb, legjobb álom,*

*talán egy éjjelen érzékezik meg, dicsőségesen,
még csíp az idő,
még dér lepi be a gondolatokat,
s ha figyelmesen hallgatózol, hallod,
ahogy az öt hegycsúcson süvölt a szél,
a remegő völgy
mintha vele üvöltene,
de már van pár száznyi apró rododendron,
s ha az elfújhatatlan lángot,
amely meleget ad a világnak,
még a felbőke sem fogják újra megrengetni;
akkor barátom, mondasd ki hát velünk,
hogy amiért a tavasz ilyen gyönyörű és termékeny,
az az, hogy legyőzte a legutolsó hideg fuvallatot is.*

1975. február

* A cikkben szereplő verseket Viczenti Mátyás műfordításában közöljük.

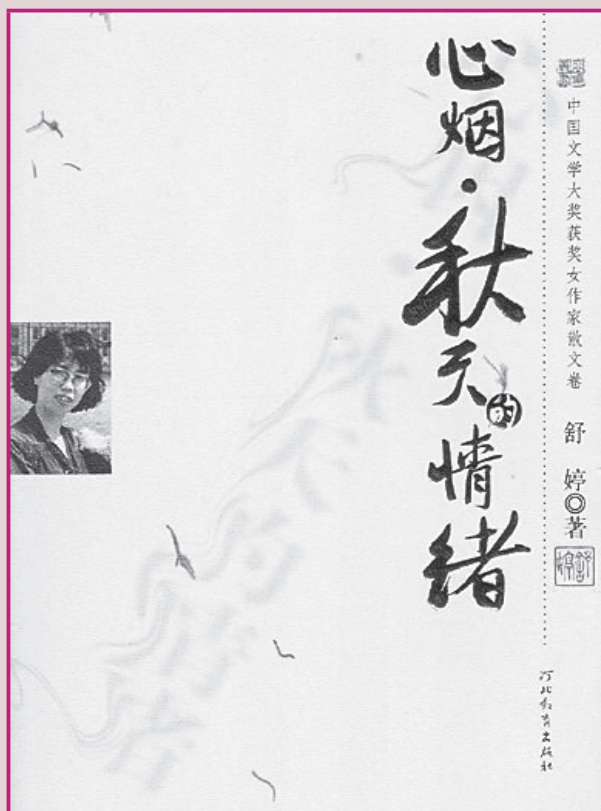

A szöveg egy némileg pátoszos hangvételű darab, amit első olvasatában egyszerű természeti versként értelmezhetünk. Másfelől, a dátum és a költő addigi életútjának ismeretében egy olyan jelentésréteg is felfejthető, mely az évszakováltás leple alatt egy már készülődő társadalmi változás előszelét írja le, ugyanakkor kifejeződése az alkotóban mélyen élő reménynek és igénynek erre a változásra.

A vers megírása után alig másfél évvel elhunyt Mao Zedong, az ún. „Négyek bandája” letartóztatásával pedig szimbolikusan is véget ért a kulturális forradalom, ugyanakkor az esemény legsúlyosabb, a társadalom számára a legnagyobb megrázkódtatásokkal járó periódusa már korábban véget ért (1966-tól kb. 1971-ig). Nem alaptalan tehát a feltételezés, hogy a várva várt társadalmi változás előszelének érzete, vagy legalábbis reménye ihlette a költeményt.

Mindezek ellenére ez egy nehéz időszak a költő életében. Gyári munkásként dolgozott, szabadidejében főképp olvasott és verset írt. Egyik leghíresebb, *Gyártósor* című verse is a munkáséletet jeleníti meg, annak minden kiszolgáltatottságával és sajátosságával.

GYÁRTÓSOR

*Az idő gyártósorán
egymás után peregnek le az esték
elküldenek minket a gyárból
egy újabb csapat megy haza
a fejünk fölött
a csillagok gyártósora húzta az égboltot
a mellettünk lévő
pici fák ballgaton bámulnak a gyártósoron
a csillagok biztosan elfáradtak
eltelt néhány ezer év
és közben az útjuk mit sem változott
a kicsi fák megbetegedtek
a füst a por és a monotonitás
kiölte belőlük a vonalakat és a színeket
az egészet érzem
egyfajta közös ritmus alapján
de ami furcsa
hogy az egyedüli, amit nem érzek
az a saját
mintha a fák és a csillagok
vagy a megszokás miatt
a velem kapcsolatos következtetésekkel
megint csak nem lenne erőm újból foglalkozni*

1980. január – február

A KIBONTAKOZÁS ÉS A MA IRODALMI KÖRE

Shu Ting életében is, mint jó néhány más költőében, a *Ma* irodalmi folyóirat hozta el a fordulatot. Ez a lap lényegében egymaga indította be a kortárs kínai költészetet azzal, hogy Kína-szerte összegyűjtötte a tehetséges fiatal alkotókat, és szamizdat jellegű megjelenéseivel széles olvasóréteghez juttatta el verseiket.

A kulturális forradalom utáni légüres térbe robbant be a lap és az ott megjelenő költők nagy része, így Shu Ting is. Mivel első megjelenései a *Mához* kapcsolódnak, és versei (a többi vele induló költőhöz hasonlóan) teljes szakítást jelentettek az addigi propagandaizű költészettel, így a kínai (és nem kínai) irodalomkritika számára Shu Ting művészete is az ún. „homályos költészet” irányzatába tagozódott. Azonban a kifejezés nem csak szó szerinti értelmét tekintve homályos, hanem az sem teljesen világos, hogy az elnevezés hogyan viszonyul a megnevezett csoport egészéhez. Inkább csak gyűjtőfogalomként használhatjuk, amit a *Ma* lapban induló költők körére alkalmaztak, ugyanis a „homályos költő” névvel illetett alkotók sokszor egészen különböző hangvétellel, stílussal szólnak meg.

Talán az egyetlen, ami ezeket a költőket összekötötte, az a korábbi költészeti hagyományokkal való teljes szembefordulás, ugyanakkor mindegyik alkotó más és más irányba ment tovább. Shu Ting esetében sincs ez másként. Most nemcsak a költőnő orientációját fogjuk közelebről szemügyre venni, hanem azt is, hogyan vált nemzedékének egyik legjelentősebb alkotójává és az egyik első, ha nem a legelső kortárs kínai költőnővé. Természetesen Shu Ting előtt is voltak női irodalmárok, akik verseket is írtak, sőt, Mao Zedong érája alatt több női párttag is akadt, akik jelentős sikereket értek el a szocialista-realista stílusú költészet művelésében. A *Ma* azonban úttörő volt a maga nemében, és azok a hangok is azok voltak, amelyek megszólaltak benne. Ilyen Shu Ting költészete is. Lírájában először jelenít meg valami többet, valami mást, mint addigi társai.

Gyári munkából küzdötte fel magát Kína egyik legismertebb költőjévé – nőként. Teljesítményét még figyelemreméltóbbá teszi, hogy a hetvenes-nyolcvanas években a kínai társadalom nagyon erősen konzervatív, patriarchális felfogású közösség volt akkor is, ha a kommunizmus ezen megpróbált változtatni (nem sok sikerrel). Shu Ting évtizedek óta először szólaltatott meg egy politikai dogmáktól mentes női hangot, amely üdítően hatott a politikával és férfiakkal teli szellemi életben. De tanúskodjon erről a költőnő egyik legismertebb verse, amit a *Ma* után más irodalmi lapok is felkaptak, és ami először emelte őt az igazán nagyok közé.

A TÖLGYFÁHOZ

Ha szeretnélek,
sem lennék olyan, mint a folyondár,
nem másznék magas ágadra, hogy mutogassam magam,
ha szeretnélek,
sem utánoznám a szerelemtől ittas madarakat,
akik az árnyékodnak ismételtetik egyszavú éneküket,
s nem lennék forrás,
mely minden évben küldi búsító vigaszát,
sem veszedelmes orom,
mely a magasba emelne téged, hogy sugározza nagyságodat.
Nem lennék napfény.
Sem tavaszi zápor.
Nem, ez mind nem elég!
Egy gyapotfa vagyok melletted,
s mint két fa állunk együtt.
A gyökereink szorosan egymásba fonódnak,
s a leveleink összekavarodnak a felbőke között.
Minden fuvallattal
szépet és jót kívánunk egymásnak,
de nincs ember,
ki érti nyelvünket.
Ágaid mint szabhyák és kardok,
törzsed mint alabárd: réz és vas.
Leveleim mint vaskos kívánságok:
óriás virágok.
Vagy mint lobogó fákltyák.
Osztozunk hidegben, szélviharban, mennydörgésben,
de a ködben, a gomolygó párában s a szivárványban is.
Úgy tűnik, mintha örökké külön lennénk,
valójában egész életünkben egymásba fonódunk.
Ez, és csakis ez az igazán nagy szerelem,
és pontosan így rendületlen:
szeretlek –
s nem csak óriás alakodat szeretem,
hanem a helyet is, melyhez ragaszkodsz,
a lábad alatti földet.

1977. március 27.

társadalmat irányító hatalom rendszerébe, ugyanakkor nem adta fel egyedi látásmódját. A nyolcvanas évek eleje óta először írásaiból, majd politikai pályájából él, még fiatalon sikerült maga mögött hagynia a nélkülözésekkel teli munkáséletet. Jelenleg is férjével él szülővárosában, Xiamenben.

Simogató hangzású, lebegő hangulatú az a versciklus, amit egy szerelméhez (talán későbbi férjéhez) írt. Végezetül álljon most itt a ciklus első, *Cím nélkül* című költeménye, egy szerelmes vers az érzelmes költőnőtől, aki szemérmesen évődik a választott férfival. Szép keretet ad ez Shu Ting itt bemutatott műveinek: a tavasszal kezdődik és a szerelemmel ér véget.

CÍM NÉLKÜL (1)

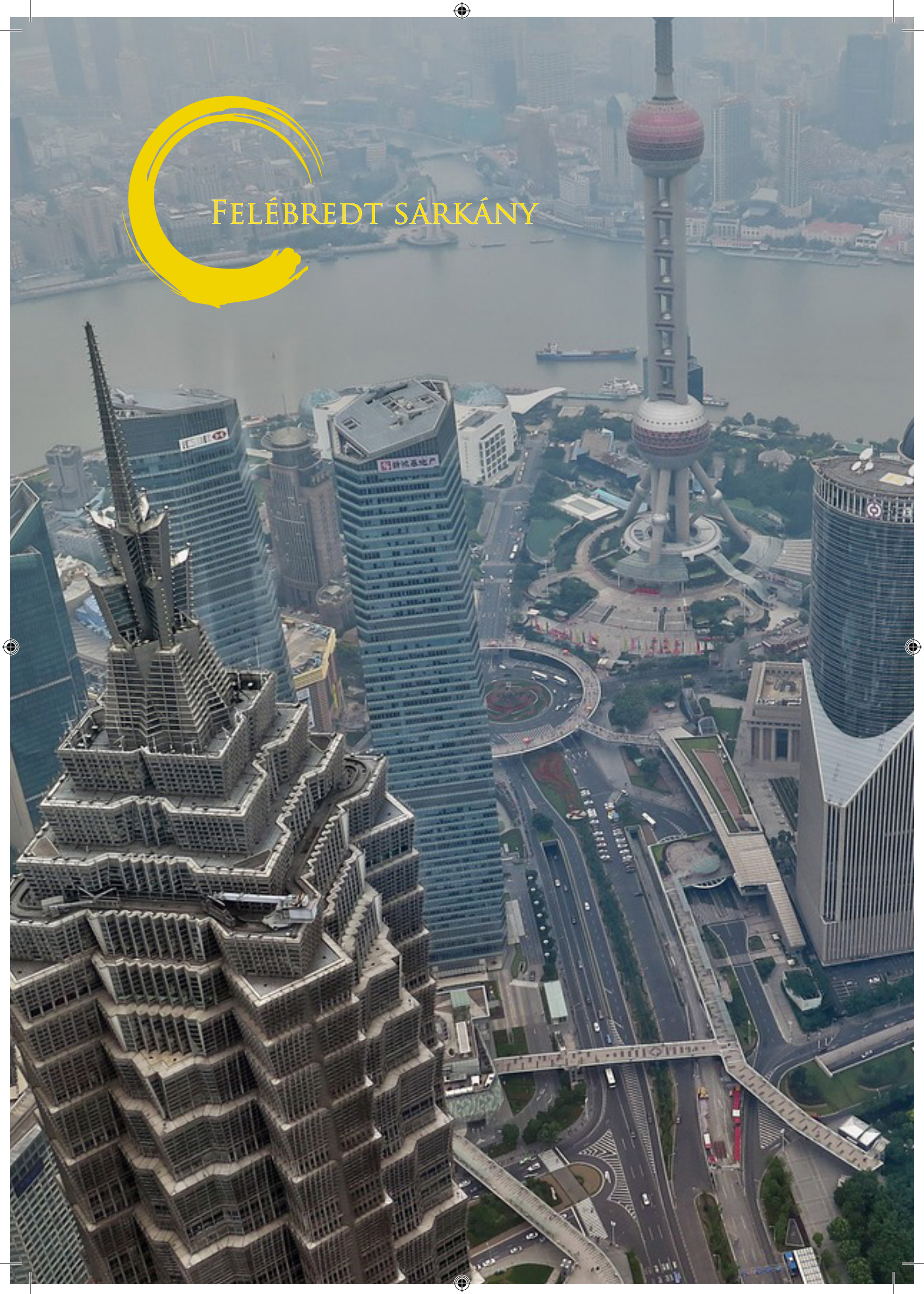
*Kisurranok az erkélyre, szememmel követlek
téged, ahogy a virágokkal tarkított utcán messze,
várj, várj! Messzire mégy?
Leszaladok sietve, megállok előtted.
„Félsz”?
Megigazítom szóltalanul a gombot mellkasodon,
igen, félek,
de nem mondom el, hogy miért,
a folyóparton sétálunk csendesen,
forró és gondtalan az éjszaka,
magammal húzlak, ahogy barangolunk a gáton,
az olívfák körül andalgunk,
„Boldog vagy”?
Felnézek, a csillagok felém sereglenek,
igen, boldog vagyok,
de nem mondom el, hogy miért,
az íróasztal föléd hajolsz,
egy verskezdeményt nézel,
elpirulva magamhoz kapom a piszkozatot,
komoly, de lány hangon kijelented:
„Te szeretsz valakit”.
Halkan sóhajtok,
igen, szeretek valakit,
de nem mondom el, hogy ki ő.*

1980. október

Vinczenti Máttyás

FELÉBREDT SÁRKÁNY

BÍZTATÓ TENDENCIÁK ÁZSIA ÚJONNAN IPAROSODOTT ORSZÁGAIBAN

Az elmúlt 30-40 év történelmének kulcsfontosságú tendenciája az újonnan iparosodott országok felemelkedése. Hová tart ez a folyamat?

Az újonnan iparosodott országok legfontosabbjai a Braziliából, Dél-Afrikából, Indiából, Kínából, Mexikóból és Oroszországból álló BRICS csoport, de a távol-keleti régióból ide sorolható még Indonézia, Malajzia, Thaiföld és Vietnam is. Ezek az országok bolygónk népességének közel felét foglalják magukba, és az elmúlt 20-30 évben gigantikus mértékű gazdasági fejlődést hajtottak végre, ezzel az iparosodott országok körébe hozva a korábbi harmadik világ jelentős részét. A jelenség tehát globális jelentőségű. A legnagyobb és legsikeresebb újonnan iparosuló gazdaságok Ázsiában találhatóak, Kína mellett valójában az ázsiai kontinens nagyobbik fele ebbe a körbe tartozik. Ennek a tendenciának a megítélésében jelentős véleménykülönbségeket tapasztalhatunk a közbeszédben annak kapcsán, hogy milyen mértékig is jelent fejlődést ez a folyamat az adott országok számára. A gazdasági növekedés ellenére sok kétség fogalmazódik meg. A kritikák az Ázsia újonnan iparosodott országaiban tapasztal-

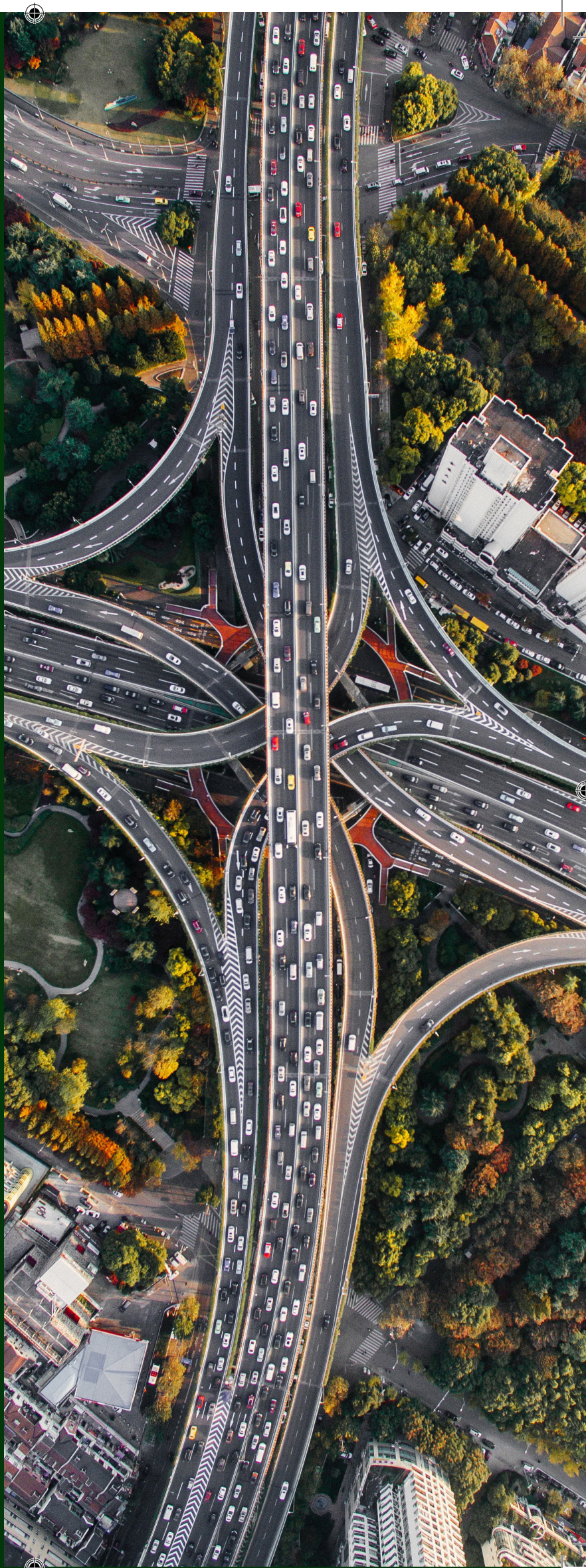
ható nagy társadalmi különbségeket és e társadalmak széles rétegeinek ebből fakadó szegénységét, valamint az iparosodással súlyosbodó környezetszennyezést helyezik fókuszba, feltéve a kérdést, hogy végső soron pozitívnek tekinthető-e egyáltalán a folyamatok végösszege? Azonban a statisztikai adatokból számos olyan trend bontakozik ki, amelyek hosszú távon ténylegesen optimizmusra adnak okot.

KÖRNYEZETSZENNYEZÉS ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM – KUZNYEC-GÖRBE A LÁTHATÁRON?

A környezetvédelem terén, noha az újonnan iparosodó országok fejlődése kezdetben kiugró mértékű környezetszennyezéssel jár, azt tapasztalhatjuk, hogy egy bizonyos jövedelemszint elérését követően a közvélemény környezettudatosabb irányba mozdul el, amit a politika is tükröz. Bár emblematikus, hogy a világ CO₂ kibocsátásának 1990 óta bekövetkezett növekedését döntő részben Kína, India és a tőlük délkeletre fekvő országok termelték ki, illetve a világóceánba érkező műanyagszennyezés 90%-a nyolc ázsiai és két afrikai folyóból érkezik (Amur, Gangesz, Gyöngy-folyó, Hai folyó, Indus, Jangce, Mekong, Niger, Nílus, Sárga-folyó), azonban számos újabb tendencia igazolni látszik de Bruyn és Heintz ökológiai Kuznyec-görbe hipotézisét.

De Bruyn és Heintz környezetvédelmi Kuznyec-görbe hipotézisének lényege, hogy a gazdasági fejlődés először hatalmas környezeti károkat okoz, azonban ha az életszínvonal egy bizonyos pontot elér, akkor attól a ponttól kezdve megnő az adott társadalom környezettudatossága, ami jelentős mértékű pozitív változásokhoz vezet a környezetvédelem terén, valamint a gazdaság szerkezete is lehetővé teszi, hogy a magasabb hozzáadott érték és a szolgáltatói szektor felé elmozdulva környezetkímélőbbé váljon a gazdaság. Az elmélet valamennyire a Maslow-piramis logikáját tükrözi vissza, hiszen sarkítva úgy lehetne megfogni a lényegét, hogy amíg az az elsődleges probléma, hogy ne éhezzenek tömegek, addig kevés figyelem esik a környezettudatosságra, amint azonban ezt a problémát sikerül megoldani, onnantól már előtérbe kerülhet és kerül is a környezetvédelem kérdése. Az elméletet igazolni látszanak a legfejlettebb országok nagy részének példái, ahol néhány évtizede már csökkenőben van az egy főre eső ökológiai lábnyom és szén-dioxid-kibocsátás.

Ázsia újonnan iparosodott országaiban számos pozitív példát látunk az utóbbi évekből, amelyek visszaigazolni látszanak ezt a hipotézist. Kína 2013-ban meghirdette a „szennyezés elleni háborút”, amit 2017-ben a természetes erdőben folytatott kereskedelmi célú fakitermelés teljes tilalma követett az ország egész területén. A „szennyezés elleni háború” valós eredményeit mutatja, hogy 2013-2017 között az 50 legnépesebb kínai agglomerációban közel egyharmadával csökkent a szálló finompor mennyisége. Ugyanakkor Kína 2016-2021-re vonatkozó energiastratégiája már a megújuló energiahordozók szerepének növelését tűzi ki célul. India 2019-ben jelentette be az összes egyszer használatos műanyag eszköz 2022-ig történő kivezetését az ország teljes területén. Malajzia régi-új miniszterelnöke, Mahathir pedig arra tett ígéretet, hogy az ország esőerdőiben az elmúlt évtizedekben legnagyobb kárt tett pálmaolaj-termelést olyan módon korlátozzák, hogy az további erdőterületek kivágásával már ne járjon, hanem csak a már művelés alatt álló területek hozamainak növelésére korlátozódjon. E változások és a legfejlettebb országok példái alapján okkal bizakodhatunk abban, hogy működik a környezetvédelmi Kuznyec-görbe.

AZ ÚJONNAN IPAROSODOTT ORSZÁGOK ÉS A TÚLNÉPESEDÉS KÉRDÉSE

A környezetszennyezés mellett bolygónk másik fő ökológiai problémáját a túlnépesedés jelenti. Ebben a kérdésben is láthatunk biztató jeleket, mégpedig a népességrobbanás megszűnését az újonnan iparosodott ázsiai országokban. Kína esete itt kevésbé mérvadó, hiszen az egy gyermek szabály révén adminisztratív eszközökkel csökkentette a születésszámot. Azonban más, újonnan iparosodott országokban is hasonló demográfiai folyamatokat láthatunk. A gazdasági fellendülés lényegesen visszavetette, nem egy esetben stagnálás közeli szintre mérsékelte a természetes szaporulatot. India esetében például az ENSZ adatai szerint 1990-1995-ös időszakban, amikor is a piaci reformok 1991-es bevezetése esik, a termékenységi ráta (az egy nőre eső gyermekek száma) még 3,83 volt, ami viszont a 2020-25-ös időszakban már csak várhatóan 2,14 lesz. A gazdasági fellendülésből (egyelőre) kimaradt Kongói Demokratikus Köztársaságban ugyanez a mutató 6,77-ről 5,46-ra csökkent ugyanez a mutató. Indiához hasonló csökkenést mutat Indonézia termékenységi rátája is, amely 5,3-ról 2,22-re esett vissza az 1970-75-ös és 2020-25-ös időszak között az ENSZ adatai szerint, Vietnámban ugyanebben az időszakban 6,33-ról 2,02-re, Thaiföldre 5,05-ről 1,46-ra, Malajziára 4,72-ről 1,92-re, a Fülöp-szigetekre 5,98-ról 2,45-re, sőt, még Bangladesé is 6,91-ről 1,93-ra csökkent. Ezzel ellentétben, ha a világ talán leghátrányosabb helyzetű nagyrégióját, Nyugat-Afrikát nézzük, akkor azt láthatjuk, hogy Kongóhoz hasonlóan alig történt visszaesés ezen a téren. Ugyanebben az időszakban a termékenységi ráta Nigériában 6,61-ről csak 5,08-ra csökkent, Nigerben 7,6-ról csak 6,51-re, Maliban 7,15-ről 5,46-ra, Szenegálban 7,25-ről 4,34-re, Ghánában 6,9-ről 3,65-re, Guineában 6,29-ről 4,38-ra, Elefántcsontparton 7,93-ról 4,4-re, Burkina Fasóban 6,7-ről 4,83-ra.

Vagyis azt láthatjuk, hogy míg a dél- és délkelet-ázsiai országok termékenységi rátái gazdasági fejlődésük beindulása előtt a nyugat-afrikai országokéval hasonló szinten álltak, addig a fejlődésük megindulásával hamar a fejlett világ szintjének közelébe csökkentek, vagyis ezekben az országokban a népességrobbanás mára gyakorlatilag leállt, míg a fejlődésből (remélhetőleg csak egyelőre) jórészt kimaradt Nyugat-Afrikában szinte változatlanul zajlanak tovább az eddigi demográfiai folyamatok.

KILÁBALÁS A SZEGÉNYSÉGBŐL?

Szegénység szempontjából, noha az újonnan iparosodott országokban nyilvánvalóan ez még mindig fennálló, súlyos probléma, szintén jelentős előrelépést, pozitív végösszeget láthatunk. Az ENSZ adatai szerint 2000-2015 között a világon összesen felére, másfél milliárdról 800 millió fő közelébe csökkent az extrém szegénységben élő emberek száma. Kínában az ebbe a kategóriába eső emberek aránya 1990-ben még az ország lakosságának kétharmada volt, ami 2000-re a lakosság 40%-ára, 2005-re 20%-ára 2016-ra pedig 0,5%-ára csökkent. Némi fáziskéséssel India is hasonló pályát követ: 2011-ben még India lakosságának 21%-a élt extrém szegénységben, ami 2016-ra 9%-ra, 2019-ben pedig 3%-ra csökkent.

MIT HOZ A JÖVŐ?

Összességében tehát a számok azt mutatják, hogy az Ázsia újonnan iparosodott országai által képviselt út a kezdeti és átmeneti súlyos problémák ellenére is ígéretesnek tűnik hosszú távon. Jelentőségét tekintve pedig Kína és Délkelet-Ázsia felemelkedésével, illetve India őket némi fáziskéséssel követő felzárkózásával már most felveti azt a kérdést, hogy lehet-e még a harmadik világról, mint fogalmi egységről beszélni, néhány évtizedes távlatban pedig azzal kecsegtet, hogy a harmadik világ nagyobbik fele megszűnik harmadik világnak lenni. Ökológiai szempontból problémát jelent, hogy a gazdasági fejlődés előrehaladtával nő az egy főre eső ökológiai lábnyom, ugyanakkor viszont, mint a mellékelt ábra mutatja, a népességnövekedést csak a gazdasági növekedés tudja leállítani. Gazdasági fellendülés nélkül lehet, hogy az egy főre eső ökológiai lábnyom nem nő, de a népességrobbanás alig lassuló folytatódásával az adott társadalom összkibocsátása előbb vagy utóbb, de így is növekedni fog, ráadásul a népességrobbanás leállításának híján ennek a növekedésnek nem lehet látni a végét. Ezen kívül az sem várható el, hogy a gazdasági fellendülésből kimaradó országok lakossága a végtelenségig nyomorban éljen. Bár rövid távon jobban növeli a globális ökológiai terhelést az egyes országok gazdasági felzárkózása, hosszú távon azonban a népességnövekedés leállításával és a környezetvédelmi Kuznyec-görbe beteljesülésével még így is kedvezőbb kimenetelnek tűnik, mint a nem szűnő népességrobbanás, ami a felzárkózásból egyelőre kimaradó, nagyrészt afrikai országokban továbbra is folytatódik.

Vagyis összességében az újonnan iparosodó társadalmak fejlődési pályája minden visszassága ellenére egy olyan iránynak tűnik, amely hosszú távon megoldást jelenthet a harmadik világ nagyobbik felének a fejlett világhoz való felzárkózására. Pontosabban jelentene, mivel e sorok írásakor vette kezdetét a koronavírus világjárvány következtében kirobant gazdasági világválság, melynek hatásai ebben a pillanatban még beláthatatlanok. Ha a fenti tendenciák valóban globális jelentőségűek, akkor az csak aláhúzza a koronavírus-járvány e téren is fennálló jelentőségét. Úgy tűnik, globális sorskérdés, hogy a járvány következtében fellépő gazdasági világválság ne törje meg ezt a folyamatot.

Horváth Csaba Barnabás

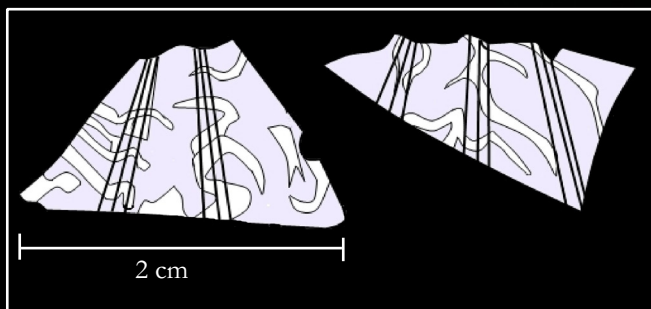
KÖZÉPSŐ
BIRODALOM

AZ „ÁTTETSZŐ JÁDE” DICSÉRETE AVAGY AZ ANTIK VILÁG ÜVEGEDÉNYEI KÍNÁBAN*

Köztudott, hogy a jáde hosszú évezredek óta kiemelkedő szerepet tölt be a kínai kultúrában, az azonban kevésbé ismert, hogy az ókorban egy másik anyagot, még hozzá az üveget is kitüntetett figyelem övezte. A messzi nyugatról érkezett vékony oldalfalú, áttetsző üvegedények készítőtechnikája sokáig ismeretlen volt a Távols-Keleten, nem csoda hát, hogy e tárgyakat a jádehoz hasonlították, s csupán a császár és legközelebbi hivatalnokai birtokolhatták.

1975 és 1980 között Kína Jiangsu tartományának délkeleti részén található Shuangshan lelőhelyen egy kiemelkedően magas rangú temetkezést tártak föl. A hatalmas, mesterségesen felhordott földhalom fedte sír ugyan rablott volt, mégis számos értékes tárgyat rejtett. Ezek közül is kiemelkedik egy lila és fehér színű, márványozott üvegtál töredéke. A sír tulajdonosa a Kr. u. 67-ben elhunyt Liu Jing, a császár fia lehetett. Az említett lilás-fehér üvegtöredék pedig nem más, mint a Kínában előkerült legkorábbi, bizonyosan a Római Birodalomból származó üvegedény.

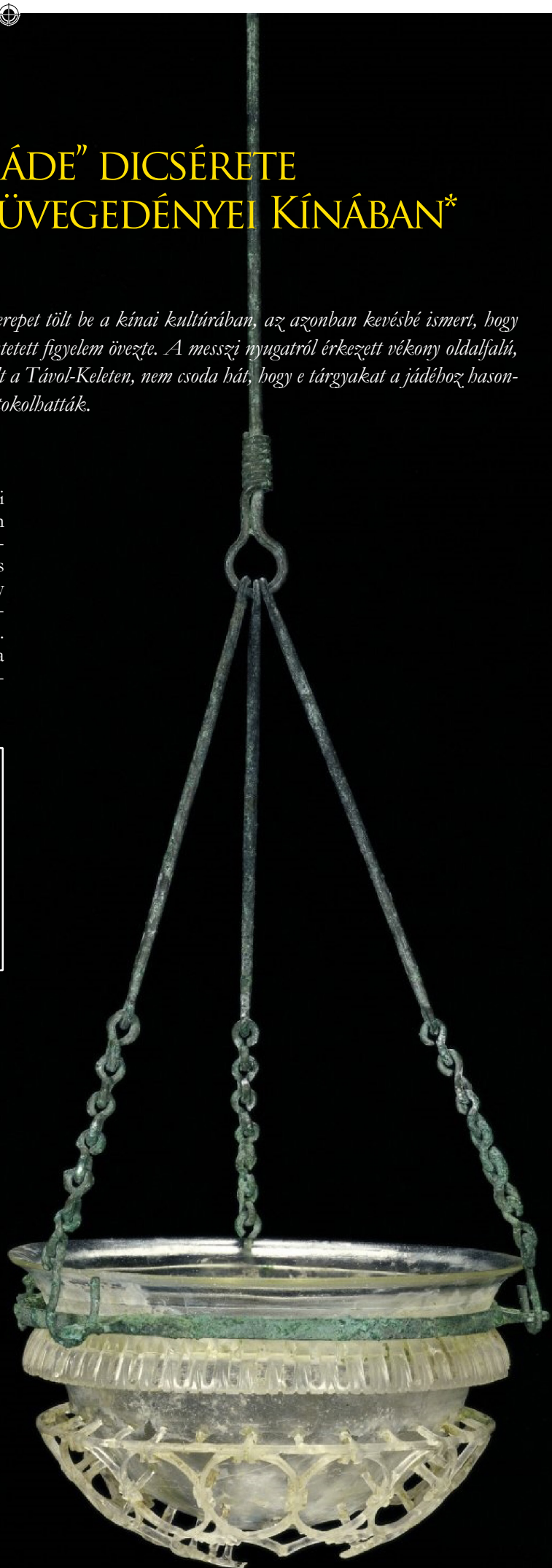

Az elmúlt évtizedekben a kínai régészek több tucat olyan, a Kr. u. 6. századnál korábbra keltezhető, előkelő temetkezést tártak föl, amelyek áttetsző üvegedényeket rejtettek. Ezek kivétel nélkül a messzi nyugatról, Rómából vagy éppen Perzsiából érkeztek. Hogyan jutottak ezek a tárgyak Kínába? Kik birtokolhatták őket? Milyen szerepet tölthettek be a Kr. u. 1–6. századi kínai társadalomban? Ahhoz, hogy ezekre a kérdésekre választ kapjunk, két anyagcsoporttal is meg kell ismerkednünk, a jádéval és az üveggel.

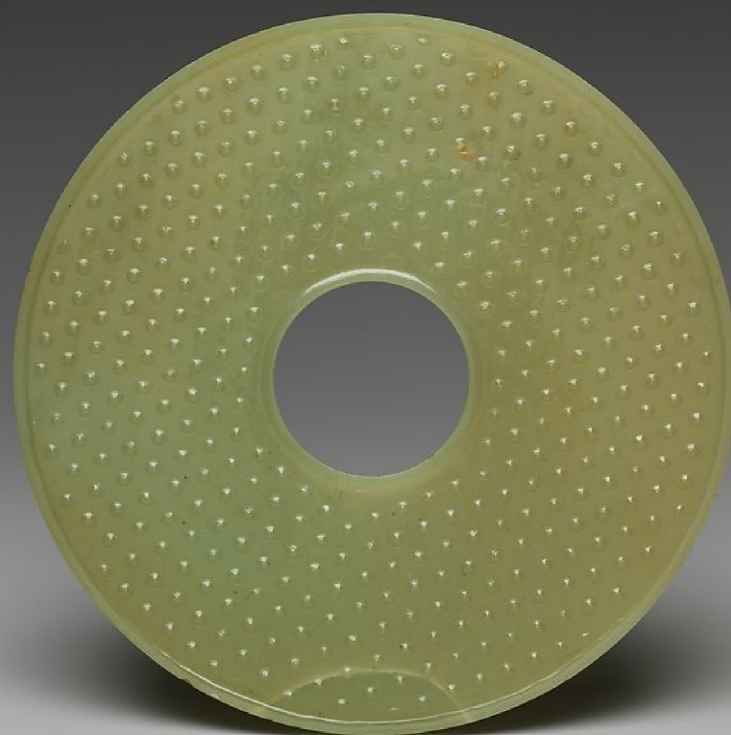
A JÁDE RÉGÉSZETE

A jáde nem más, mint két ásvány, a jadeit és a nefrit összefoglaló neve. A különleges féldrágakövek külső tulajdonságaikban több tekintetben hasonlítanak, de keménység és ebből kifolyólag megmunkálhatóság tekintetében eltérnek egymástól. A jadeit – amely a 18. századig nem fordul elő Kínában – szilárdabb, míg a nefrit puhább, azonban mindkét kő feldolgozása kiemelkedő szakértelmet igényel.

A jáde, pontosabban a nefrit története csaknem egyidős a kínai civilizációval. A régészeti leletek tanúsága szerint már a középső neolitikum idején a Sárga-folyó

* Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíjának szakmai támogatásával készült.

völgyében található Yangshao (Kr. e. 5000–3000), valamint az északkelet-kínai Hemudu-kultúra (Kr. e. 5050–3050) temetkezéseiben megjelennek a jádéból készült mellékletek. A Jangce alsó folyásánál elhelyezkedő Liangzhu-kultúra (Kr. e. 3400/3300–2250/2200) idejére pedig a kiemelkedően magas színvonalú, aprólékosan megmunkált jáde tárgyak is elterjednek.

Az idők során tartósságának és szépségének köszönhetően a jáde a halhatatlanság szimbólumává vált, mind a szertartások, mind a temetkezési szokások fontos elemét alkotva. A díszes cong-gyűrűhasábok és változatos méretű bi-korongok a neolitikumtól megtalálhatók az elhunytak tárgyai között, rituális funkciójuk mellett rangjelző szereppel is rendelkeztek. Hasonló jelentőséggel bírtak a különböző cikádák, az eltemetettek kezébe helyezett csiszolt jáde lemezek, apróbb viseleti elemek vagy éppen a jáde-lapokból készült halotti ruházat. Utóbbi például a Nyugati Han-dinasztia (Kr. e. 206/202-Kr. u. 9) idején élt Liu Sui, Liang hercegének sírjából került elő, érzékletesen illusztrálva a jáde apotropaikus-védelmező jellegét.

A szertartási szerep mellett a jáde ugyanakkor dekoratív funkciót is betöltött, és a mindennapi életben történő felhasználása is kimutatható. Éppen e különleges és összetett jelentőség következtében a jádéból készült tárgyakra fokozatosan megnövekedett az igény, amelyet különböző, nefritet imitáló mázak és üveg felhasználásával igyekeztek kielégíteni.

De hogyan is válhatott a nehezen megmunkálható jáde olcsóbb utánpótlásaként használt üveg a kiemelkedően előkelő elhunytak méltó mellékletévé? A kérdés megválaszolásához az üveg tulajdonságaival is meg kell ismerkednünk.

AZ ÜVEG

Az üveg legfőbb összetevője a homok, amelynek olvadáspontja ugyan 1200 °C körül mozog, de kb. 600 °C-on már képlékennyé és ezáltal alakíthatóvá válik. Valamilyen folyósító anyag (például natúr szóda vagy éppen sótűrő növény hamuja) hozzáadása azonban lehetővé teszi alacsonyabb olvadásponton történő megolvasztását is. Összetételük alapján különböző üvegtípusokat különíthetünk el, mint a káli- vagy a baritüveg, míg a nyugati típusú üvegeket nátronüvegeknek nevezzük. Az egyes fajták különválasztásához ugyanakkor elengedhetetlen a különböző anyagvizsgálati módszerek alkalmazása.

A régészeti leletek tanúsága szerint a legkorábbi üvegedények a Kr. e. 14. századi Egyiptomban már megtalálhatók voltak, s kezdetben öntéssel/formába öntéssel készültek, majd utólag kalapálással kerültek megmunkálásra.

A Kr. u. 1. században az üvegfűvés technikájának feltalálása azonban új távlatokat nyitott az üvegyártásban. Nem csupán mennyiségi tekintetben hozott fellendülést, de a számos új dekorációs eljárásnak köszönhetően minőségi változás is bekövetkezett. A Római, valamint a Szászánida (vagy Újperzsa) Birodalom üvegművészete kivételesen magas színvonalú. A csupán néhány milliméteres oldalvastagságú poharak és tálak különleges díszítései, mint a (üveg)szálrátét, a művészi metszés, a festés vagy éppen a légiességet kölcsönző áttört technika egyaránt kiemelkedő szakmai tudásról tanúskodik. Nem csoda hát, ha a római és szászánida üvegek messze földön híressé váltak.

ÜVEGGYÁRTÁS KÍNÁBAN?

Az üveg nyugati történetével megismerkedve jogosan merül fel a kérdés, vajon miféle üvegyártás létezett Kínában?

Tudományos eszközökkel feltárt üvegyártó műhelyek hiányában elsősorban anyagvizsgálati módszerekre támaszkodhatunk. Mindezek alapján a kutatás jelenleg a Hadakozó fejedelemségek korára (Kr. e. 453/403–221) helyezi az üvegyártás megjelenését, heves vitákat folytatva arról, vajon az üvegekészítés technikája közvetlen nyugati átvétel, vagy önálló, helyi fejlődés eredménye-e?

Ugyan a probléma nem oldható meg megnyugtatóan, a vizsgálatok egyértelműen kimutatták, hogy a Kínában előkerült üvegtárgyak összetételükben is különböznek a nyugaton gyártottaktól. A Középső Birodalom császárságaiban és fejedelemségeiben ugyanis az úgynevezett káli- és baritüvegek terjedtek el. Ezek kivételükben és minőségükben is különböznek nyugati társaiktól, általában opak (tehát átlátszatlan), tömör, apróbb tárgyak válnak jellemzővé, amelyek több

tekintetben a jade olcsóbb formáiként kerültek felhasználásra. Ilyen tárgyak például a jellegzetes fülékszerek, az erdangok.

Ugyan a Kr. e. 1. század folyamán már megjelennek az öntéssel készült, egyszerűbb edényformák, egészen a Kr. u. 6. századig Kínában nem ismerték az üvegfúvás technikáját, s így a nyugaton megismert áttetsző, vékony oldalfalú, aprólékos díszítésű üvegedények helyi gyártása sem történhetett meg.

A távoli nyugatról, elsősorban a Római és a Szászánida Birodalomból érkezett üvegtárgyak tehát több tekintetben is különlegesnek számítottak. Az alábbiakban a római importedények legfontosabb csoportjaival fogunk részletesebben megismerkedni.

AZ ANTIK VILÁG ÜVEGEDÉNYEI KÍNÁBAN

Ahogy arról már szó volt, a legkorábbi egyértelműen rómainak tekinthető üvegtöredék Shuangshan lelőhelyről került elő, és Kr. u. 67-re keltezhető. A lila és fehér színű, úgynevezett bordás tál töredéke a néhány kilométerre található, szintén Kr. u. 1. századra keltezhető laohuduni temetkezésben, valamint Luoyangban talált társaival alkotja a római üvegedények legkorábbi csoportját.

Fontosabb római eredetű üvegleletek Kínában

A következő jelentős egység a Keleti Jin-dinasztia (Kr. u. 317–420) idejére keltezhető Nanjing – az egykori Jin főváros – régiójában koncentrálnak a feltárt nyugati import üvegedények csoportja mind térben, mind időben szorosan lehatárolható, összefüggő egészet alkot. Ugyanakkor anyagvizsgálatok hiányában, csupán formai jegyek alapján rendkívül nehéz egymástól megkülönböztetni a római és perzsa eredetű üvegedényeket. Így történhetett, hogy a kínai és ennek nyomán a nyugati kutatás következetesen szászánidának tartotta például a xianheguani sír díszes metszésű üvegtálját, amelynek legközelebbi párhuzamai nem Perzsiába, hanem a római Egyiptomba vezetnek. Azonban akár szászánida, akár római eredetűek legyenek is a Nanjing-kör áttetsző üvegedényei, tulajdonosaik egytől-egyig a Keleti Jin-kor társadalmában jelentős szerepet betöltő, prominens klánok tagjai voltak, akik gyakran egymással és a császári családdal is rokonságban álltak.

Hasonló következtetések vonhatók le a kései vagy északi csoport üvegedényeivel kapcsolatban is. A Hebei és Liaoning tartományokból előkerült üvegimportok szintén a hivatali adminisztráció magas fokán álló, rendkívül szűk hivatalnokréteg sírjaiból kerültek elő. Ezek közül is kiemelkedik egy összesen öt (részben szászánida, részben római) üvegedényt tartalmazó észak-liaoningi sír, amelynek tulajdonosa Feng Sufu, az Északi-Yan dinasztia (Kr. u. 407/409–436) neves császáranak bátyja lehetett. Az elhunyt szarkofágja egy ép, sötétzöld színű, áttetsző, állatalakú edényt is tartalmazott. A tárgy hosszú, üreges testtel, kacsacsőryszerűen kialakított nyitott szájjal, pipettaszerűen elvékonyodó farokrésszel rendelkezik, hasán, nyakán és hátán pedig indaszerű rátét fut. A tárgy ugyan több tekintetben unikálisnak, párhuzam nélkülinek tekinthető, a Római Birodalom állatalakos üvegei között azonban előfordulnak, még ha távolról is, de hasonló példányok.

AZ „ÁTTETSZŐ JÁDE” DICSÉRETE

Milyen összefüggések vonhatók le tehát a fent leírtak alapján?

A bemutatásra került római vonatkozású üvegedények kivétel nélkül temetkezésekből, még hozzá a Kr. u. 1–5. századi kínai társadalom prominens rétegének sírjaiból származnak, tulajdonosaik a császári család tagjai, vagy a mindenkor uralgó közvetlen környezetéből, egy jól lehatárolható zárt közegből kerültek ki.

Megkülönböztetett szerepüket ugyanakkor nem csupán ritkaságuknak vagy éppen a távoli árakra jellemző egzotikuságuknak köszönhetik. Az áttetsző, vékony oldalfalú üvegedények készítését övező misztikum (legalábbis a Kr. u. 6. századig), valamint szimbolikus szerepük ugyancsak hozzájárult megbecsültségükhöz. Az üvegedényeket a kínai szertartási élethez szorosan hozzátartozó jádéhoz való hasonlóságuk rituális vonatkozással is felruházhatta.

További fontos adalék a fent bemutatott üvegedények kínai jelentőségéhez, hogy a vizsgált leletek csaknem mindegyike a római (és szászánida) üvegművesség elterjedt, tkp. szokványos termékeinek, kereskedelmi áruinak tekinthetők, amelyeket minden bizonnyal eredetileg nem kivételes ajándékoknak szántak. Közvetítők sorát igénylő szállítást, mozgatást követően azonban Kínába érve már egyedi, nehezen megszerezhető, a pusztán kézzel fogható anyagi értéken túlmutató presztízstárgyakká alakultak.

Hoppál Krisztina

ELTE BTK TKI

MTA-ELTE-SZTE Selyemút Kutatócsoport

Képek:

- 26. oldal: *A shuangshani sírból előkerült római márványozott bordás tál töredékei* - Nanjing Museum képe alapján
- 26. oldal: *Különleges kidolgozású római üvegedény* ©Corning Museum of Glass
- 27. oldal: *Jáde bi-korong* ©Metropolitan Museum of Art
- 28. oldal: *Jellegzetes szászánida üvegedény* ©Corning Museum of Glass
- 29. oldal: *Állat alakos római üvegedény Liaoning tartományból* ©Liaoning Provincial Museum

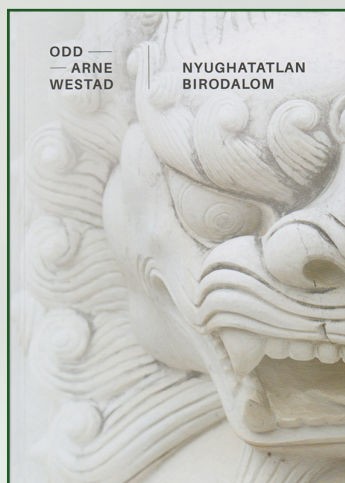
KÖNYVAJÁNLÓ

ODD ARNE WESTAD

Nyughatatlan birodalom - Kína és a világ 1750 óta

Antall József Tudásközpont, Budapest, 2020. 432 o.

Odd Arne Westad, Kelet-Ázsia-kutató, nemzetközileg elismert történész ebben a kötetben Kína és a külvilág kapcsolatát veszi górcső alá 1750-től napjainkig, mindeközben a még távolabbi múltat is elemezi rávilágítva arra, hogy a jelenkori folyamatok milyen jelentős mértékben eredeztethetők a Középső Birodalom szellemi örökségéből.

HAMAR IMRE - BARTOS HUBA

(FŐSZERKESZTŐK)

Kínai-magyar szótár

Budapest, Akadémiai Kiadó, 2019. 1064 o.

Az ELTE Konfuciusz Intézet és az Akadémiai Kiadó együttműködésének eredményeként jelent meg Magyarország eddigi leg részletesebb, legnagyobb terjedelmű kínai-magyar szótára. A szótár 6090 első szintű írásjegy-címszót, 73.947 kapcsoló, összetett címszót, valamint 46.297 használati példát közöl, ezenkívül tartalmazza az utóbbi évek legújabb kifejezéseit, továbbá pinyin átírást is ad az összes címszóhoz és példához.

ÉSIK SZANDRA

Magyar nyelvkönyv kínaiaknak

ELTE Egy Övezet Egy Út Kutatóközpont,
Budapest, 2019. 253 o.

A *Magyar nyelvkönyv kínaiaknak* című tankönyv hiánypótló a magyar könyvpiacra, hiszen eddig még nem született olyan magyar nyelvkönyv, amely kifejezetten a kínai nyelvtanulók számára íródott. A tankönyvet a szerző saját oktatási tapasztalatai alapján állította össze, figyelembe véve azokat a nehézségeket, amelyekkel a kínai nyelvhasználók találkozhatnak a magyar nyelv elsajátítása során. A mintegy 1300 szót tartalmazó kiadvány szemléletes példaszövegeket, gyakorlatorientált feladatokat és kínai nyelvű nyelvtani magyarázatokat tartalmaz.

CSIBRA ZSUZSANNA

(SZERKESZTŐ)

*Művészet, vallás, kultúra
Sinológiai tanulmányok Miklós Pál emlékére*

ELTE Konfuciusz Intézet, Budapest, 2019. 228. o.

A kötet a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kínai Tanszékének és a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeumnak az együttműködésében 2017 november 25-én megrendezett „Tus és ecset” Miklós Pál emlékkonferencia előadásait tartalmazza. A szimpóziumon Miklós Pál sinológus, művészettörténész tekintélyes életműve és munkássága előtt tisztelegtek volt kollégái és tanítványai.

